

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти»
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії **ЗОЛОЧЕВСЬКА Ольга Федорівна** 1966 року народження, громадянка України.

Освіта вища: у 1988 році закінчила Харківський державний педагогічний інститут імені Г.С. Сковороди за спеціальністю «Вчитель початкових класів та музики». Працює вчителем початкових класів у Німецько-Українському центрі м. Росток (Німеччина).

Виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Освітні, педагогічні науки».

Разову спеціалізовану вчену раду утворено наказом Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» № 01-01/349 від 24.06.2024 р. у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради	ОЛІЙНИКА Віктора Васильовича – доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) Національної академії педагогічних наук України, Заслуженого працівника освіти України, Радника ректора Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти».
Рецензентів	СОРОЧАН Тамари Михайлівни – доктора педагогічних наук, професора, директора Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти». КРАВЧЕНКО Ганни Юріївни – доктора педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти».
Офіційних опонентів	МИТНИКА Олександра Яковича – доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри практичної психології педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. БОНДАРЕНКА Геннадія Леонідовича – кандидата педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри початкової освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

на засіданні «29» серпня 2024 року ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

ЗОЛОЧЕВСЬКІЙ Ользі Федорівні на підставі публічного захисту дисертації «Управління розвитком науково-методичної компетентності учителів початкової школи» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Дисертацію виконано у Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України.

Науковий керівник – Камишин Володимир Вікторович, доктор педагогічних наук, професор, старший науковий співробітник, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, директор ДПУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою.

– Наукова новизна і теоретичне значення результатів дослідження полягають у тому, що *вперше* у вітчизняній педагогічній науці: *здійснено* цілісний аналіз проблеми управління розвитком науково-методичної компетентності учителів початкової школи; *визначено та схарактеризовано* організаційно-методичні умови управління розвитком науково-методичної компетентності учителів початкової школи (розвиток творчого науково-методичного (медіа) простору для розширення поля можливих науково-дослідницьких, творчих дій, проживання в цьому просторі зустрічей, подій, ситуацій, педагогічних обставин; формування позитивного психолого-емоційного клімату в педагогічному колективі; створення ситуації успіху професійної комунікації педагогів початкової школи; вектори розвитку інноваційної науково-методичної активності; позиціонування суб'єкт-суб'єктної діяльності в педагогічному колективі; експертно-аналітична умова для аналізу розвитку науково-методичної компетентності учителів початкової школи засобами моніторингу, рефлексії, гуманітарної експертизи);

– *розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено* модель управління розвитком науково-методичної компетентності учителів у системі методичної роботи початкової школи, яка розкриває зміст, технології, оцінки результативності досліджуваного процесу як цілісна система взаємодії концептуально-цільового, змістового, організаційно-процесуального й аналітико-результативного компонентів на засадах авторської діагностики стану сформованості управління розвитком науково-методичної компетентності учителів початкової школи на базі платформи Rediker Software в рамках проєкту «Альфа» із застосуванням Інтерактивної панелі AdminPlus;

– *розроблено* «Індивідуальну освітню траєкторію» розвитку науково-методичної компетентності учителя початкової школи (шлях педагога щодо виконання індивідуальної програми, що становить комплекс заходів, розроблених з урахуванням його потреб і можливостей, які забезпечують результативне професійне зростання);

– *уточнено* зміст основних понять дослідження: «професійний розвиток учителя», «науково-методична компетентність учителя початкових класів», «управління розвитком науково-методичної компетентності учителя початкових класів»;

– удосконалено сутність, структурні компоненти науково-методичної компетентності (мотиваційно-ціннісний, теоретико-методологічний, технологічний, рефлексивний); критерії (мотиваційно-акмеологічний, когнітивний, діяльнісний, контрольний-оцінний); показники та рівні (ситуативно-інтуїтивний, нормативно-репродуктивний, активно-пошуковий, творчо-інтелектуальний) розвитку науково-методичної компетентності учителів початкової школи;

– подальшого розвитку набули ідеї системного підходу до управління розвитком науково-методичної компетентності учителів початкової школи.

Здобувачка має 9 наукових праць, з них: 6 одноосібних наукових публікацій автора, з яких 5 відображають основні наукові результати дисертації, 1 – методичні рекомендації, 3 тези у збірниках матеріалів конференцій

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Zolochavska O. Methodical recommendations for managing the development of scientific and methodical competence of primary school teachers. *Information Models and Analyses*. 2019. Vol. 8. No. 4. Pp. 303–313. URL: <http://www.foibg.com/ijima/vol08/ijima08-04-p01.pdf>. *Web of Science*.

2. Золочевська О. Ф. Проблема управління розвитком науково-методичної компетентності вчителів закладів освіти першого ступеня в педагогічній теорії та освітній практиці. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4(193). С. 20–24. URL: http://isp.poippo.pl.ua/issue/view/2522-9729-2020-4%28193%29/pdf_85. *Фахове видання*.

3. Zolochavska O. Problems of development of scientific and methodical competence of teachers in the system of methodical work of primary school. *Information Models and Analyses*. 2020. Vol. 9. No. 2. Pp. 144–158. URL: <http://www.foibg.com/ijima/vol09/ijima09-02-p03.pdf>. *Web of Science*.

4. Золочевська О. Ф. Критерії, показники та рівні науково-методичної компетентності вчителів початкової школи. *Адаптивне управління: теорія і практика*. 2020. Вип. 10(19). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/288/260> (Серія «Педагогіка»). *Фахове видання*.

5. Золочевська О. Ф. Умови управління розвитком науково-методичної компетентності вчителів початкової школи. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2021. Вип. 1. URL: <http://otr.iod.gov.ua/index.php/2021-rik/83-vipusk-1>. *Фахове видання*.

6. Золочевська О. Ф. Методика та результати діагностування стану сформованості науково-методичної компетентності вчителів початкової школи. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць. Серія «Педагогічні науки»*. 2024. Вип. 27(56). С. 39–54. [https://doi.org/10.58442/2218-7650-2024-27\(56\)-39-54](https://doi.org/10.58442/2218-7650-2024-27(56)-39-54). *Фахове видання*.

У дискусії брали участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

Олійник Віктор Васильович – голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, радник ректора Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти». *Оцінка позитивна без зауважень.*

Сорочан Тамара Михайлівна – рецензент, доктор педагогічних наук, професор, директор Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти». *Зауваження:*

1. Вважаємо за доцільне, виходячи з теми дослідження, більше уваги приділити особливостям управління розвитком НМК, зокрема, зазначити його місце у загальній структурі управління, більш глибоко розкрити специфіку управління НМК учителів початкової школи на різних рівнях, охарактеризувати функції управління, такі, як планування, координація, контроль, аналіз тощо.

2. На нашу думку, у підрозділі 1.1 потребують більш чіткого узагальнення і поглибленої характеристики методологічні засади дослідження. Понятійний апарат дослідження включає такі терміни, як розвиток, акмеологія, творчий освітній медіа простір, інноваційні технології тощо, проте відповідні методологічні підходи не охарактеризовані.

3. У таблиці 3.1 «Рейтинг професійних ускладнень і особистісних проблем педагогів початкової школи під час здійснення науково-методичної діяльності» (с. 118) наведено такі ускладнення, як «відчуття самотності в сімейній сфері», «психофізичні та нервово-емоційні перевантаження», «дефіцит суспільного визнання» та інші, які виходять за межі дослідження і не підлягають впливу управління розвитком НМК. Тому неможливо встановити їхню кореляцію з предметом дослідження.

4. Доцільно в тексті дисертації більше акцентувати увагу на висвітленні ознак новизни, чітко представити їх у висновках до розділів та у загальних висновках.

5. Слід приділити увагу назвам рисунків. Так, (рис. 3.1, с. 123) має назву «Візуалізація відсоткового значення...», що безпідставно ускладнює сприйняття тексту і сутності інформації.

6. Робота має певні технічні недоліки.

Кравченко Ганна Юрївна – рецензент, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти». *Зауваження:*

1. У деяких місцях дисертаційного дослідження спостерігається відсутність логічного зв'язку між його частинами та брак обґрунтованості представленої інформації. Наприклад, Розділ 1, п. 1.1, с. 36–38; не зовсім зрозумілим є звідкіля виникла аргументація висновку «у межах нашого дослідження управління розвитку НМК учителів початкових класів будемо розуміти як цілеспрямований алгоритмізований процес зміни рівня розвитку НМК педагогів, що містить низку послідовних етапів: концептуально-

цільовий, змістовий, організаційно-процесуальний, аналітико-результативний» (с. 49–50 відсутня логіка пояснення визначення видів науково-методичної діяльності, компетенції та змісту науково-методичної діяльності вчителів початкових класів (с. 62, табл. 2.1). Наприклад, із змісту «Перелік таких видів діяльності має спиратися на цілісне, системне бачення педагогічного процесу. Системоутворювальним і регуляційним фактором професійної діяльності вчителя початкової школи в умовах впровадження ідей НУШ має стати НМК. Відповідно до встановлених видів компетентностей виділяють компетенції: ключові (мета, рівень змісту освіти); надпредметні (певні предмети й освітні галузі); предметні (стосуються конкретного змісту), зроблено авторське визначення поняття «науково-методична компетентність – це сукупність характеристик особистості вчителя, що дає змогу цілісно реалізувати систему мотиваційно-ціннісного ставлення до побудови та організації педагогічного процесу початкової школи (як об'єкта його професійної діяльності) на основі використання методів наукового пізнання» (с. 65).

2. У дисертації на (с. 62, табл. 2.1) авторка визначає види науково-методичної діяльності, одним із яких виокремлено конструктивний. Не зрозумілим є визначення його змісту: вміння планувати спільну з учнями діяльність, забезпечувати продуктивність роботи на основі раціонального аналізу, роз'яснення цілей учневі і організації прийняття цілей учнем; вміння трансформувати предметний зміст відповідно до потреб кожного учня, тобто вибудувати індивідуальну освітню траєкторію; вміння створювати атмосферу, що сприяє активізації освітнього процесу. Як відомо до завдань методичної роботи віднесено: підвищення наукового рівня вчителя: підготовка вчителя до засвоєння ним змісту нових програм і технологій їх реалізації; постійне ознайомлення з досягненнями психолого-педагогічних дисциплін і методик викладання; вивчення і втілення у шкільну практику передового педагогічного досвіду, творче використання перевірених рекомендацій: збагачення новими, прогресивними і доскональними методами і засобами навчання; постійне вдосконалення навичок самостійної роботи вчителя, надання йому кваліфікаційної допомоги як у питаннях теорії, так і в практичній діяльності, у підвищенні результативності його педагогічної праці. Зміст науково-методичної діяльності вчителів початкових класів конструктивного виду розкриває роботу з учнями – професійну компетентність вчителя. Доцільним на нашу думку є розкриття саме змісту у контексті розвитку НМК саме вчителя, але не вплив його професійної діяльності на розвиток учнів тощо.

3. У розділі 2, потребує доповнення змісту (табл. 2.1) таким видом діяльності, як інноваційний, що спрямований на створення та вдосконалення конкурентоздатних технологій, трансформацію наукових досліджень і розробок у практичну діяльність вчителя. Отже, у організаційно-методичних умовах авторкою визначається умова наявності векторів розвитку інноваційної науково-методичної активності, змістом, якого є використання досвіду інноваційної науково-методичної педагогічної та управлінської діяльності початкової школи. Також це зазначено у змісті моделі (рис. 2.1).

Модель управління розвитком НМК педагогів початкової школи. Доречним, на нашу думку, було б додати і такий вид діяльності, як інформаційно-комунікативний, що передбачає обмін і передавання інформації, завдяки яким стають можливими збагачення досвіду, нагромадження знань, оволодіння діяльністю, узгодження дій та взаєморозуміння учасників освітнього процесу.

4. Не викликає зауважень, але потребує звернення уваги на поданий авторкою перелік активних та інтерактивних технологій та форм розвитку НМК педагогів початкової школи (табл. 2.5). На нашу думку, в епоху цифровізації необхідно було б звернути увагу на такі технології, як: мультимедійні технології, експірієнс-технології, технології мережевої взаємодії, педагогічний коучинг.

5. У змісті Розділу 3, авторкою зазначається, що розроблено «Індивідуальну освітню траєкторію» НМК учителя початкової школи (с. 169). Потребує уточнення у якій формі вона розробляється та подається для використання.

6. Вважаємо, що у поданих методичних рекомендаціях для організації управління розвитком НМК учителів у системі методичної роботи початкової школи (Розділ 3, п. 3.3), які адресовані методистам, педагогам-практикам, необхідно звернути увагу на керівників закладів загальної середньої освіти та їх заступників, зокрема заступників початкової школи. Саме вони створюють умови для ефективного розвитку НМК учителів початкової школи.

7. Зауваження викликають терміни подання довідок про впровадження результатів дослідження: Основ'янського районного управління освіти Харківської міської ради Харківської області (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 75 від 16.02.2021 р.), Запорізької загальноосвітньої школи I–III ступенів № 94 Запорізької міської ради Запорізької області (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 01-27/19 від 15.02.2021 р.), опорного закладу Решетилівської філії I ступеня «Решетилівський ліцей імені І. Л. Олійника Решетилівської міської ради» Запорізької області (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 01-23/14 від 15.02.2021 р.), Харківської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 92 Харківської міської ради Харківської області імені П. П. Набойченка (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 01-52/50-22 від 17.02.2021 р.), Комунального закладу «Харківська гімназія № 13» Харківської міської ради Харківської області (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 70 від 17.02.2021 р.). Терміни довідок визначені 2021 роком, на разі 2024 рік. Також доцільним є звернення уваги на терміни проведення експериментального дослідження, авторка зазначає, що для реалізації мети дослідження – забезпечення ефективного управління розвитком НМК учителів початкової школи – було організовано проведення педагогічного експерименту, що було реалізовано впродовж 2017–2020 рр. у три етапи. Але пройшло вже майже 4 роки, в системі освіти, зокрема в початковій школі, відбулися зміни. Це може вплинути на результати експерименту.

8. У бібліографічному описі спостерігаються деякі порушення стандартних вимог, робота потребує коректорських правок і редагування, трапляються непоодинокі орфографічні, пунктуаційні, стилістичні огріхи, що порушують органіку наукового стилю. Зокрема, у списку літератури бракує посилання на сучасні публікації: наявні 18 публікацій 2019–2023 рр., з них 5 авторських публікацій. Усього подано у переліку списку літератури 183 джерела.

Митник Олександр Якович – опонент, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.
Зауваження:

1. У науковій новизні дисертаційного дослідження зазначено, що уточнено зміст базового поняття «науково-методична компетентність учителя початкових класів» та удосконалено структурні компоненти названої компетентності. У роботі не конкретизуються уточнення та певні удосконалення у порівнянні з існуючими науковими знахідками. Проте, пропонується авторське визначення науково-методичної компетентності учителя початкових класів (с. 72) та авторські структурні компоненти (с. 75). Відповідно із зазначеним, незрозуміло, представлено повне чи часткове авторство даного базового поняття дослідження.

2. Методологія представляє певну логіку науки, логіку наукового пошуку. Здобувачка наукового ступеня пропонує такі поняття, як: «методологічні переконання», «методологічна зрілість» (с. 77–78). Зміст їх не розкрито. Доречно було б охарактеризувати методологічні переконання та описати сутність методологічної зрілості вчителя початкової школи.

3. Однією з організаційно-методичних умов управління розвитком науково-методичної компетентності учителів початкової школи, на думку дисертантки, є впровадження активних та інтерактивних методів, технологій, форм науково-методичного професійно-особистісного розвитку НМК педагогів початкової ланки. На (с. 103 у табл. 2.5) подано перелік активних та інтерактивних технологій та форм супроводу управління розвитком науково-методичної компетентності учителів закладу освіти I ступеня. Проте, не розкрито сутність жодної з названих технологій. Важливо було розкрити зміст поняття «педагогічна технологія», показати відмінність у змісті понять «метод» і «технологія». Незрозуміло, у чому полягає відмінність між активними та інтерактивними технологіями. Принаймні ті, які заявлені у таблиці 2.5, є активними, а які - інтерактивними?

4. В описі формувального експерименту на (с. 145) заявлено, що було використано серію тренінгів «Співпраця», у рамках яких проводилося обговорення та рецензування наукових публікацій вчителів, консультування колег на сторінках різноманітних педагогічних форумів. Незрозуміло відмінність таких тренінгів від схожої роботи в описаних вище ділових іграх. Якщо реалізовувати формат тренінгу у запропонованому змісті, то має бути

здійснено процес тренування побудови рецензій з різних рольових позицій, наприклад, консерватора і новатора.

Бондаренко Геннадій Леонідович – опонент, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри початкової освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. *Зауваження:*

1. На наш погляд, у підрозділі 1.1 значно розширено термінологічне поле наукової розвідки, до якого включено значний обсяг термінів, як-от: науково-методична компетентність, науково-методична робота, навчально-методична робота, науково-методична діяльність, управління, професіоналізм, розвиток, компетентність, компетенція, науково-методичний стиль мислення, науково-методичне мислення, науково-методична творчість, знання, уміння, здатність тощо.

2. У тексті дисертації розкрито сутність термінів «навчально-методична робота» (с. 47) та «науково-методична робота». Відповідно до наших міркувань, збагаченню змісту роботи сприяло б розкриття сутності цих понять у зіставленні.

3. Одним із складників моделі управління розвитком науково-методичної компетентності педагогів початкової школи, яку візуалізовано на рисунку 2.1, є організаційно-методичні умови управління розвитком науково-методичної компетентності вчителів початкової школи (с. 109). На нашу думку, розкриття сутності цих умов має здійснюватися після візуалізованого представлення зазначеної вище моделі. У разі випереджального розкриття сутності організаційно-методичних умов складається уявлення про них як про необхідні обставини, які було враховано у процесі розроблення самої моделі.

4. У тексті дисертації терміном «компонент» позначено як компоненти науково-методичної компетентності (мотиваційно-ціннісний, теоретико-методологічний, технологічний, рефлексивний), так і компоненти моделі управління розвитком науково-методичної компетентності педагогів початкової школи (концептуально-цільовий, змістовий, організаційно-процесуальний, аналітично-результативний). На нашу думку, стосовно моделі варто було б використати термін «блок».

5. Методичні рекомендації щодо управління розвитком науково-методичної компетентності вчителів початкових класів бажано було б розкрити не лише як комплекс перспективних ідей на рівні специфічних принципів, рис, умов, змісту, форм, технологій, але і як виклики / проблеми, що убезпечувало б імплементацію інноваційного педагогічного досвіду від можливих негативних наслідків у вітчизняній системі методичної роботи початкової школи.

Результати відкритого голосування:

«За» – -- членів ради,

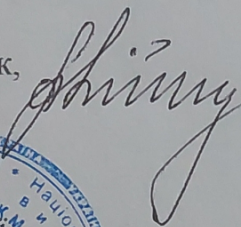
«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування та ухваленого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує Золочевській Ользі Федорівні ступінь доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради, доктор педагогічних наук,
професор

Віктор ОЛІЙНИК

Підпис голови разової спеціалізованої
вченої ради В.В. Олійника
ЗАСВІДЧУЮ
Учений секретар ДЗВО «МО»

Алла ВІНІЧЕНКО